Хоча Тимко й раненько прокинувся — мати й батько вже пішли на роботу. В хаті стояла така густа сонячна тиша — аж віддалений комар дзвенів у вухах. У відчинені двері зазирнула курка, спочатку примружила одне око, потім повернула голову вбік і примружила друге. Тимко усміхнувся їй. Мабуть, той усміх наполохав курку, бо вона побігла геть, і надворі голосно стала розповідати про те, що бачила в хаті. Інша курка недовірливо щось перепитала. А півень так здивувався, що засурмив на всеньке село про те, що почув. Ось на другому кутку обізвався ще один півень, потім ще!..

Хлопець, усміхаючись на цей переполох, встав. На стіні блищала сонячна пляма. Тимко пальцем намалював на плямі велике дерево, а поруч — таку ж заввишки квітку. Потім ще поводив пальцем і сказав собі подумки, що біля дерева та квітки сидить собака з рогами. Собаки з рогами, щоправда, він ніколи не бачив, проте вірив: усе, що можна намалювати, існує насправді. Зайшла до хати баба, спинилась на порозі, спостерігаючи за онуком, запитала:

— Не спиш?.. А що то ти грамузяєш?

— Малюю.

— Снідати пора.

По сніданку Тимко виходить надвір і опиняється у великій сонячній ріці, один берег якої угорі — блакитний, а другий унизу — зелений. Проміння полощеться в його навстіж розкритих очах, шовково сріблить русявий чуб, робить його легким, як прядиво на вітрі. Земля під ногами така тепла, що аж солодко стає, аж прижмурюєшся, аж хочеться зірватись із місця і понестись — і понестися вперед.

Проте Тимко йде повагом. Розквітлий сонях усміхається широко й по-дружньому, ніби радіє зустрічі з Тимком. Гаркавий джміль трохи

сердиться на хлопця, бо гуде над вухом погрозливо й невідступно. Береза, угледівши його, гойднулась верхівкою і щось зашепотіла холодним листям. І десь іздалеку обізвався півень: мабуть, усе ще не міг забути про отой усміх, про який почув од інших.

Зігнувся Тимко під тином, зазирає на сусіднє подвір'я, до вчителя. Той, у білій сорочці, у жовтому брилі, ворушить граблями зів'яле сіно. Раніше Тимко не знав, що сусід, який завжди вгощав його вишнями та любив розповідати про полювання на лиса, на вовка та на куницю,— вчитель. Про це він довідався недавно, дуже здивувався, що такий простий на вигляд сусід може бути вчителем, і відтоді не наважувався до нього підходити — чи то ніяковіє, чи то боїться. Ось і зараз притулився щокою до верболозу і стежить у щілину. Вчитель, мабуть, помічає його, бо все ближче підходить до тину, ворушачи сіно, та й, не підводячи голови, каже:

— Хіба в діру краще видно?

Тимко знічено випростується й переминається з ноги на ногу.

— А в мене день народження,— каже він.

— День народження? — запитує вчитель. — А хіба ти народився не взимку?

— Я народився сьогодні,— не відступається од своєї вигадки Тимко, бо вигадка починає подобатись йому.

— То й добре,— погоджується вчитель. — А що б тобі подарувати?

Тимко не відає, що може подарувати вчитель, а тому мовчить. Учитель задумується, а потім приносить червону троянду. Квітка іскриться горошинками роси, яка пахне трояндовим цвітом, а сам цвіт пахне росою.

— Будь такий вродливий, як ця квітка.

Тимко несе троянду у витягнутій руці. З кожною хвилею вона подобається йому все більше, вона схожа на цей літній ранок, на сміх сонця, на глибину далечі, на всіх добрих людей. Роса тремтить між пелюстками, і коли одна горошина скотилась, то Тимко нагнувся, хотів розшукати між травою. Хоча й не знайшов, але без неї троянда не збідніла, не зблідла, вона горіла язичками невгасного вогню.

На вигоні хлопці грали в футбола. Тимко спостерігав збоку, бо це були старші хлопці, які ніколи не приймали його до гурту. Коли м'яч залітав у рів, то Тимко витягував і подавав. Одного разу діставав із яблуні, а коли скочив додолу, то роздушив учителів гостинець. Та йому тієї миті навіть шкода не стало, бо дуже хотів грати у футбол.

— А в мене день народження,— говорив то одному, то другому, але старші хлопці не звертали на нього уваги. Закінчили гру і побігли до ставу купатись.

Тимко почимчикував до діда. Левада погойдувалась на вітрі, білі та жовті квітки то пригасали в хвилях трави, то спалахували. І в тих біжучих хвилях йому було то по коліна, то по груди — він наче плив по леваді. Ген з того зеленого краю, з-під вербової кручі, хтось поплив назустріч, проти хвиль, і чим ближчав, тим більше пропадало у Тимка враження, що він сам також пливе. У тому плавцеві впізнавав рябого, у якого обличчя було в ластовинні, бо він драв ластів'їні гнізда, а ноги пухирились бородавками, бо то жаби так постарались. Ще не здибались, а Тимко вже зупинився й відступив убік, щоб рябий його обминув. Вони дуже пильно палили один одного уважними поглядами, і Тимко думав: "Коли що, то скажу, що в мене день народження, і він не зачепить".

— Ти куди? — запитав рябий.

— До діда.

— А ти Дідика не бачив?

— Ні,—щиро пожалкував, що не бачив цибатого Дідика, який жодної собаки в селі не боявся.

— А Ковальця?

— Ковалець у футбол грає,— зрадів Тимко.

Рябий побіг прудко, не озираючись. Слідом за ним вихопилась ластівка, майнула над головою, ніби дзьобнути хотіла. "А добре, що я йому про день народження не сказав".

Дід стругав коромисло. З-під ножа сипалися стружки на груди, на коліна. Дід у Тимка добрий і балакучий. Він зразу ж береться розповідати, що до сусідових курей занадився тхір, що в Колодниці минулої ночі прорвало греблю, що в отієї Оксани, яка гарно співає, народилась донька. Дід робить своє діло й розповідає, і весь він малий та сухий, якби став проти сонця, то просвічувався б. І Тимко заходить так, щоб сонце опинилось у діда за спиною, нагинається до землі. Промені віялом сіють з-над сивої голови, вутла сорочка ніби сонячною водою наллята, і сам дід — тонкий, аж прозорий. І страшно стає онукові,— де ж та душа в старого тримається, коли він худющий, мов хворостина?! Хочеться зробити щось для діда гарне, щоб той зрадів. Скільки не міркує — нічого придумати не може. Нарешті каже:

— А в мене день народження!

Дід не чує. Теше коромисло й розповідає про своє. Про те, що в Колодниці ту греблю довго лагодитимуть, а поки що перевіз буде; що сусідові кури й на сідало не йдуть, бо тхора бояться,— ночують на сливах та на вишнях; що за однією донькою в Оксани знайшлася друга, то родичі ждали, чи не появиться й третя.

— А в мене день народження!

Дід веде розповідь далі — що той перевіз ненадійний, бо одного разу кінь виплигнув у воду; що тхора можна було б зловити, якби в сусіда руки до того лежали; що Оксана тепер у всіх питає — чи одного хрещеного батька запрошувати на двох близнят, а чи кожній дитині шукати свого хрещеного батька.

— А в мене день народження! — аж кричить Тимко.

Дід, нарешті, відкладає коромисло і дивиться на внука так, ніби вперше бачить. В очах його скресає байдужість, відпливає,— і по сірих озерах пливуть срібними крижинками запитливі розумні іскорки. Тимко радується тим іскоркам, тепер він бере недострyгане коромисло, кладе на плече й каже:

— Пішов по воду!

— Ото ще з фанаберіями... — бубонить дід, дибає до господи, а коли повертається, то наказує: — Заплющ очі!

Тимко слухняно заплющує очі.

— А тепер розплющ!

У діда на долоні лежить нічим не примітний скляний плескачик, в якому темніють зерна різнокольорових скалок.

— Одне око замруж і подивись через плескач.

Перед Тимком спалахує ціле багаття різнокольорового вогню: зерна перемістились у плескачеві, тепер вони наче дихають коротенькими синіми, червоними, жовтими, оранжевими, зеленими променями. Він

трішки повертає плескач — і кожен той вогник розтроюється: синій сяє червоним, фіолетовим, коричневим листочками, червоний — зеленим, оранжевим, жовтим, а зелений — блакитним, червоним і золотим. Тимко ще ворухнув плескачем — і кольорове багаття перед очима ще раз помінялось, наче змінився навколишній світ, наче він став таким, яким бачився через оце скло.

— Тільки не побий,— порадив на прощання дід,— бо потім ніхто не поскладає.

Тимко до вечора сидів у бур'яні за своєю хатою. Не хотілось ні їсти, ні до товаришів іти. Дивився та й дивився у той плескач. Вогнище світило холодними променями різних скалок, а перевернеш — і вогнище ожило, затремтіло скалками, спалахнуло іншими язичками,— не вгадаєш наперед, якими саме... Проте закортіло показати це диво хлопцям. Так закортіло, що в горлі пересохло.

Помчав на вигін і зустрів рябого. Вже не боявся його, наче той і не драв ніколи ластів'їних гнізд і не видавався страшним.

— Глянь, що маю!

Рябий довго роздивлявся плескача. Його лице аж порожевіло від задоволення, а вуста здригались, ніби він ось-ось мав сказати про своє захоплення. Тимко ж, ковтаючи слова, розповідав, що це дідів гостинець, і яким усе бачиться навкруги, коли довго дивитись: різнобарвним полум'ям, яке кипить і не гасне.

— А що там всередині? — запитав рябий.

— Хіба я знаю? От якби подивитись!

Рябий розмахнувся і стукнув плескачем по каменю. Бризнули скалки. Він зібрав їх докупи, непорозуміло розглядав бите скло.

— Нічого нема,— протяг розчаровано. І, погрозливо зиркнувши на Тимка, щоб той не кричав та не смів нікому про це базікати, подався геть. Ще крикнув:—Завтра зранку воно світитиме.

А Тимко, мало не плачучи, збирав шматки. Складав докупи — та хіба складеш? Уже не було плескача, не було вогню, барви не цвіли, міняючись із однієї квітки на іншу. Може, сьогодні вже смеркло, не вдасться, а завтра... Він аж підскочив раптом. А що... А що, коли купці товченого скла, яке лежить на долоні, сказати... Йому стало гаряче від цієї думки. І невідривно дивлячись на розбитий плескач, промовив:

— А в мене день народження!

Проте скалки не скорились магічній дії сказаного, вони, як раніше, лежали німою неживою купкою. Вже без тієї віри, що перше, повторив:

— А в мене день народження.

І цього разу не змінилось нічого.

Коли Тимко спав, то йому снилося, як півні знову на все село розказують про його усмішку; снились дерева; ота квітка й собака з рогами, яких він зранку намалював пальцем на стіні; снилась подарована вчителем троянда. Тільки скляний плескач не снився. І від того Тимку вві сні було кривдно,— що не побачить більше світ, схожим на різнокольорове багаття.